

bölüm 5

Dr. Nihal GÖKBULUT ÖZASLAN

Ankara Şehir Hastanesi, Anestezi ve Reanimasyon Kliniği, Ankara

COVID-19 POZİTİF veya ŞÜPHELİ HASTALARDA
SPİNAL CERRAHİ ANESTEZİSİ

Spinal cerrahi geçirecek covid + /veya şüpheli hastaların ilk triyajı cerrahi tarafından yapıldıktan sonra ikinci triyaj mutlaka anestezi tarafından yapılmalıdır. Bu triyajın amacı klasik preoperatif değerlendirmedir. Cerrahinin elektif / acil olup olmadığı ekipler tarafından değerlendirilmeli, sağlık sistemi kaynakları da (yoğun bakım hizmeti, ventilatör sayısı, kişisel koruyucu ekipman yeterliliği gibi) gözönünde bulundurulmalıdır.

Anestezi ve cerrahinin immün supresan etkileri COVID-19 hastalığının seyrini olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle hasta seçimini doğru yapmak en önemli aşamadır.

Spinal cerrahilerin büyük oranda acil / yarı acil olduğu da bir gerçektir. Akılda tutulması gereken en önemli ayrıntı; *hem cerrahi hem anestezi süresinin minimumda tutulması, bu ameliyatlarda yeni teknik / ekipman denenmemesi- en klasik haliyle ve mümkünse işlemlerin deneyimli ekiple gerçekleştirilmesidir.*

Acil cerrahiler için hastalar cerrahi maske takılmış olarak direkt ameliyat odasına indirilmeli, ameliyathanenin farklı odalarında bekletilmemelidir ve COVID-19 için ayrılmış negatif basınçlı odalar kullanılmalıdır. Odaya yalnızca direkt bakım uygulayacak kişiler girmeli, *üçüncü seviye tam kişisel koruma* (N-95 maske, koruyucu gözlük, siper, tulum, çift kat eldiven) sağlanmalıdır. Odaya giriş çıkışlar en aza indirilmelidir. Cerrahi işlem lokal veya rejyonel anestezi eşliğinde yapılacaksa hastanın cerrahi maskesi çıkarılmamalıdır. COVID-19 tanılı veya şüpheli hastalarda en riskli işlemlerden birisi

entübasyondur. Bu hastalarda havayolu yönetimine ilişkin algoritmalar bulunmaktadır (1). Özellikle servikal spinal cerrahi geçirecek hastaların entübasyonu da zor olabileceğinden anestezi indüksiyonu / entübasyon *en deneyimli anestezi* tarafından yapılmalıdır. Beklenmedik zor entübasyon vakaları için de oda dışında bekleyen yardımcı bir ekip bulundurulabilir. Anestezi ilaçları uygulanmadan önce hastanın üzeri naylon bir örtüyle kaplanır ve çift el-maske tekniğiyle 3-5 dk. preoksijenize edilir. Bunun amacı hasta uyutulup kürarize edildikten sonra maske ile solutmayı ve dolayısıyla aerosol yayılımını engellemektir. Kas gevşetici ilaç verildikten sonra mümkünse *videolaringoskop* kullanılarak hızlı-seri indüksiyon yöntemi ile entübasyon yapılır. Endotrakeal tüpün kaf üzerinden klemlenerek kullanılması önerilmektedir. Kaf şişirildikten sonra klemp ayrılır ve ventilatöre bağlanır.

Prone pozisyonda yapılacak cerrahilerde hastaya pozisyon verilirken *ventilasyon devrelerinin ayrılmasına* özellikle dikkat edilmelidir.

Anesteziden uyanma dönemi de risk teşkil etmektedir. Cerrahi bittikten sonra ekstübasyon kriterlerini sağlıyorsa ameliyathanede ekstübe edilmeli ve direkt izole yatağına gönderilmelidir. Ekstübe etmeden önce yine üzeri naylon ile örtülmeli ve *kapalı devre aspirasyon sistemleri* kullanılarak sekresyonlar temizlenmeli, dikkatli şekilde tüp çıkarılmalı ve atık kutusuna atılmalıdır. Hastanın öksürük reflekslerini baskılayıcı ilaçlar (lidokain 1 mg/kg gibi), postoperatif ağrısına yönelik analjezik ilaçlar etkin dozlarda kullanılmalıdır. Salgın

esnasında NSAID kullanımını tartışmalı (2) olduğu için ilk aşamada tercih edilmemeli, parasetamol ve opioid türevleri kullanılmalıdır.

Hasta ekstübe olarak transfer edilecekse cerrahi maske takılmalı ve doğrudan covid olgularının yattığı servise yollanmalıdır. Entübe olarak yoğun bakım ünitesine gönderilecekse tek kullanımlık ambu edinilmelidir. Hasta ameliyat odasından çıktıktan sonra kişisel koruyucu ekipmanlar enfeksiyon kontrol komitesinin önerisi doğrultusunda çıkarılmalı ve oda uygun dezenfeksiyon yöntemleri ile temizlenmelidir.

KAYNAKLAR

1. Cook TM, El-Boghdadly K: Consensus guidelines for managing the airway in patients with COVID-19. Anesthesia 2020. Doi:10.1111/anae.15054
2. Little P: Non-steroidal anti-inflammatory drugs and covid 19. BMJ 2020; 368 doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.m1185> (Published 27 March 2020)